

2. Токійська конвенція про злочини і деякі інші акти, що чиняться на борту повітряних суден 1963 року // Діюче міжнародне право / Ю. М. Колосов, Е. С. Кривчикова. – М.: Видавництво Асоціація міжнародного права – С. 283.

3. Гаазька конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 р. // Діюче міжнародне право / Ю. М. Колосов, Е. С. Кривчикова. – М.: Видавництво Асоціація міжнародного права – С. 283.

4. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, направленними проти безпеки цивільної авіації, 23 вересня 1971 р. // Діюче міжнародне право / Ю. М. Колосов, Е. С. Кривчикова. – М.: Видавництво Асоціація міжнародного права – С. 283.

УДК 349.6

Трескін Д. О., аспірант,
Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара,
м. Дніпропетровськ, Україна

ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Останнім часом космічні технології надають все більше можливостей для економічного зростання. При цьому необхідно зберегти культурну різноманітність держав. Водночас, неможливе досягнення значущих результатів без об'єднання зусиль усіх космічних держав. Делегації багатьох країн підкреслили можливості, які надаються завдяки використанню космічних технологій. Проте, задля покращення взаємодії держав в рамках космічних програм необхідно побудувати ефективні міжнародні правові механізми співпраці. Задля цього необхідно закріпити та дотримуватися етичних принципів космічної діяльності.

Питання використання космічного простору з урахуванням потреб усіх держав, особливо тих, що розвиваються, неодноразово підіймалося на міжнародному рівні. Йому присвячено багато праць видатних вчених світу, таких як А. Помпіду, М. Родота, Ю. Колосова та інших. Серед вітчизняних вчених розробкою проблематики дослідження та використання космічного права займався професор Беглий О. В.

Принцип використання космічного простору для потреб усіх держав, незалежно від рівня їх економічного розвитку, вперше був сформований у рамках Договору про принципи діяльності держав по дослідженню та використанню космічного простору, включаючи місяць та інші небесні тіла 1967 року. Стаття I Договору встановлює, що «Дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, здійснюються на благо і в інтересах всіх країн, незалежно від

ступеня їх економічного або наукового розвитку, і є надбанням всього людства»

Далі зауважується, що «космічний простір, включаючи Місяць та інші небесні тіла, відкрито для дослідження і використання всіма державами без будь-якої дискримінації на основі рівності і згідно з міжнародним правом, при вільному доступі у всі райони небесних тіл»

Віддаючи належне правовому закріпленню цього принципу в основоположному договорі про космічну діяльність, потрібно зауважити, що в багатьох аспектах це положення залишилося лише на папері. Протягом останніх десятиріч кожного року зростає прірва між розвиненими державами та державами, що розвиваються. Більшість космічних технологій залишаються недоступними для більшості країн світу через брак матеріальних, технічних, наукових та інших ресурсів.

В 2003 році в рамках роботи групи експертів з етики космічного простору було підкреслено, що використання етичного підходу є обов'язковим при здійсненні діяльності в областях, на які не розповсюджується юрисдикція та контроль однієї держави, а також на міжнародному рівні встановлена належність принципу використання космічного простору на благо та в інтересах усіх держав до етичних принципів космічної діяльності.

Задля розвитку співпраці держав в використанні космічних технологій Всесвітньою комісією з етики наукових знань та технологій (КОМЕСТ) були сформовані рекомендації з етики космічного простору. В рамках освітлюваної проблематики найбільш актуальними постають наступні рекомендації:

- вести пошук шляхів та засобів задля поліпшення доступу до геостационарної орбіти. В цьому контексті постає неприпустимою спроба деяких екваторіальних держав розповсюдити державний суверенітет на частину геостационарної орбіти, що знаходиться над їх територією;

- недопущення створення нових перешкод, які обмежують доступ до космічного простору;

- приймати всі необхідні заходи задля надання вченим вільного доступу до наукової інформації, щоб забезпечити обмін знаннями для сприяння розвитку науки;

- надавати наукові космічні дані в розпорядження країн, що розвиваються;

- сприяти визначенню процедур, що дозволяють використовувати результати досліджень, враховуючи законні інтереси цих країн, і діючи, по можливості, максимально справедливо і зважено;

Окреслені напрямки розвитку постають як базис, на якому потрібно будувати майбутнє міжнародне співробітництво в космічній галузі. При цьому, конкретизація положень міжнародно-правових договорів та тлумачення принципу дослідження та використання космічного простору в інтересах і на користь усіх держав само по собі не змінить ситуацію, що склалася.

Необхідно започаткувати міжнародні програми обміну досвідом та стимулювати розвиток науки та техніки в країнах, що розвиваються. При цьому необхідно враховувати обмежені матеріальні можливості таких країн та індивідуально підходити до кожної ситуації. Задля подальшого розвитку технологій представляється потрібних закріплення вільного доступу до наукових космічних даних, а також надання країнам, що розвиваються, комерційної космічної інформації на пільгових умовах.

Підводячи підсумок, необхідно зауважити, що постала проблема є комплексною і її неможливо вирішити в рамках тільки міжнародно-правової діяльності. Вона потребує об'єднання зусиль правової науки з технікою, технологією, економікою, етикою та іншими галузями знань.

Література

1. Беглий О. В. Майбутнє людства та етика космічної діяльності / О. В. Беглий // Матеріали VI Наукових читань «Дніпровська орбіта-2011». – Дніпропетровськ: НЦАОМ, 2011.

2. Декларация о международном сотрудничестве в исследовании и использовании космического пространства на благо и в интересах всех государств, с особым учетом потребностей развивающихся стран [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/space.shtml

3. Договор о принципах деятельности государств по исследованию и использованию космического пространства, включая Луну и другие небесные тела [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.unoosa.org/oosa/ru/SpaceLaw/gares/html/gares_21_2222.html

4. Доклад Группы экспертов по этике космического пространства Комитета по использованию космического пространства в мирных целях Организации Объединенных Наций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.unoosa.org/pdf/limited/c2/AC105_C2_L240Rev1R.pdf